

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cf. regulamentului de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unirea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foale înscrise în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 500 Lei
Pe 6 luni . . . 280 Lei
Pentru străinătate 1000 Lei**Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă**

Drumul culmilor

(+) *Mireasa Domnului, de Dumineca tuturor Sfinților, ne îndreaptă privirile spre slăvile cerești, unde dreptii ca luminătorii strălucesc. Indemnul ce se desprinde din această contemplație e limpede și categoric: Urmași-le pilda vieții, ca s'aveți și voi parte de fericire la fel. Lucrul e cu puțință, odată ce și ceata muritorilor biruitori în lupta vieții e imensă, și se află în ea bărbați, femei, copii, oameni de toate vârstele și din toate păturile sociale. Așa că fiecare își poate pune întrebarea păcătosului care a devenit după aceea marele Sf. Augustin: Si hi et hae potuerunt, quare non et tu Augustine? (= Dacă toți aceștia și acestea au fost în stare de așa ceva, de ce n'ai fi și tu suflete al meu?)*

Mântuitorul s'a adresat tuturor, când a spus cuvântul mare: Fiți desăvârșiți! Ceeace înseamnă că desăvârșirea e cu puțință tuturor. Trebuie însă bine înțeleasă. Și anume trebuie să se știe că desăvârșirea nu-i chestie de sentiment. Poți fi sfânt, și în același timp să-ți vină pe buze acel sfâșietor: Dumnezeuul meu, de ce m'ai părăsit? — Nu-i desăvârșirea nici imutabilitate în virtute. Sufletul își are și el vicisitudinile sale. Sf. Tereza de Avila nu-i singura care să poată mărturisi despre sine că într-o anumită zi să se simtă în stare a înfrunța pentru Domnul toate urgiile iadului și ale lumii, pentru că într'altă zi să constate că-i de o lașitate de neînchipuit; că odată e rece și nepăsătoare în mijlocul unui uragan de bărfeli și insulte, iar altă dată o scoate din fire un cuvânt nepotrivit. — Nu-i desăvârșirea nici imprecabilitate. Nu săvârșesc sfinții păcate de moarte. Dar pentru aceea și lor le sună vorba Scripturii: De șapte ori la zi va cădea dreptul.

Atunci ce-i desăvârșirea? — E chestie de voință. „Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te și vinde ce ai, și apoi vino după mine!” E fidelitate neclintită în prietenia cu Domnul. „Cel ce ține poruncile mele, acela-i prietenul meu”. Cu atât mai vărtos cel ce ține sfaturile Domnului. Zelul sfânt și sfințitor — cum așa de înțelept observă P. Germain Foch S. I. — e „strădania constantă și continuă de a îndeplini integral voința lui Dumnezeu limpede cunoscută”. La o parte cu toate frământările fără rost. Tot ce-i ipotetic, obscur, problematic, trebuie aruncat la coș, căci altfel perzi prostesște vremea scumpă ce ar trebui s'o răscumperi, activând, nu agitându-te în deșert. Taina desăvârșirii creștine nu-i prea greu de pătruns: Să începi mereu și să reincepi să voiești a fi desăvârșit. Când voința ta e serioasă, darul lui Dumnezeu nu va lipsi. Și e serioasă voința ta spre tot mai bine când faci aceste trei lucruri: Te hotărăști, duci la îndeplinire hotărârea odată luată, și rămâi statornic pe calea bună apucată. — Purcezând așa, nu va trece multă vreme și te vei afla pe drumuri de culmi spirituale.

Două lumi

— Recentul cuvânt al Sfântului Părinte Pius XII —

Reprezentant al Spiritului pe pământ, Sfântul Părinte dela Roma intenționa să adreseze lumii învrăjbite o nouă solie de Rusalii și de pace creștină. Imprejurări, ce se vor cunoaște poate mai târziu, au zădărnicit acest gând.

În schimb, Pius XII a vorbit în 2 Iunie c., cu prilejul zilei sale onomastice. Și atunci însă, în condițiuni mult deosebite de cele din trecut. Agenția Reuter face cunoscut, că Papa a vorbit „în atmosfera calmă a bibliotecii sale private, unde domină culoarea cenușie. Sfântul Părinte a stat lângă masa sa, având doi șambelani de ambele părți ale mesei; 16 cardinali formau un semicerc în această cameră vastă... Discursul Papei, rostit în cuvinte foarte rezervate, nu a fost radiodifuzat și chiar megafonele nu au funcționat în grădina catedralei Sf. Petru”.

Era firesc să fie așa. Așa cere logica diabolică a evenimentelor. — De câteori a vorbit Pius XII, de atâteaori s'au tulburat domniile lumii acesteia. Cine să mai asculte astăzi cuvintele dreptății, poruncile iubirii, comandamentele adevărului? Din Vatican pornesc soliele cerului; oamenii însă sunt cuprinși de furiile infernului. De aceea, nici Papa nu trebuie să le mai vorbească. Glasul lui e notă discordantă în muzica imensei tragedii a spiritualității pe care o trăim astăzi. Aceasta este întâia semnificație a recentului discurs papal: nevoit să se rostească așa cum s'a rostit, el constituie o pecete de osândă istorică a urgiilor și sălbătăciilor în care s'a prăbușit omenirea.

Și ce a vorbit, ce a putut vorbi Papa în aceste condițiuni? — Nu știm exact și precis. Nu știm integral. Presa și radio a comentat, firește, în toate părțile și în toate țările. Dar: în feluri și chipuri diferite. — Fiindcă astăzi cuvintele Capului creștinătății nu sunt transmise pur și simplu, în înțelesul lor genuin. Ci comentate și tălmăcite pretutindeni după nevoile propagandei locale. — Un alt semn al vremii, care nu cunoaște adevăr etern, ci numai interese momentane.

Fragmente din cuvântare a publicat la noi, însoțindule cu calde aprecieri, ziarul „Universul”, iar în „Curentul” d. Pamfil Șeicaru a analizat o latură politică a discursului. — Aflăm astfel, că Sfântul Părinte a caracterizat acest cataclism mondial drept „tragedie omenescă”, o tragedie a însuși umanului din lume. În chip deosebit, „evenimentele din ultimul an au atins proporții grave și atroce, care îngrozesc toate sentimentele creștine și umane”, prin firea lor organic înfrățite, umanul fiind un reflex al divinului fără de care nupoate trăi.

Ce face Părintele tuturor în fața acestei catastrofe ce s'a abătut peste fii, și amenință să distrugă toată comoara de spiritualitate agonisită prin douăzeci de veacuri de trudă creștină? „Odată mai mult simțim că este datoră noastră — spune Pius XII — să împărțăm neliniștile sufletelor și să deplângem tragediile, distrugerile, ruinele și moartea ce se acumulează crescând, care acum un an ni s'ar fi părut încă imposibile dar care au devenit totuși aspră realitate”.

Intr'adevăr, sălbătăcia războiului este teribilă în surprize barbare, și grozăvia ei progresivă întrece toate aripile fantaziei. Și în fața lor Sfântul Părinte este desarmat, mult mai lipsit de puteri decât odinioară Papa Leon, care a isbit să sgdue conștiința barbarului Atila, cum remarcă d. Șeicaru. Creștinii de astăzi au suflete mai răvășite de uri decât cei mai fioroși reprezentanți ai faimoaselor năvăliri barbare, care au pustiit Europa romană!

Totuși, fiindcă furia pustiirii a început a se abate și asupra Cetății Eterne, Pius XII repetă, în felul său, gestul lui Leon cel Mare. Condamnând metodele de război, care nu respectă nimic din ceea ce în toată vremea s'a considerat sfânt și inviolabil, Papa observă că atacurile aeriene împotriva zonelor interioare ale Romei au fost conduse cu mai multă atenție. Speră că această moderațiune va continua și Roma va fi scutită cu orice preț de a deveni teatru de război. „Odată mai mult, repetăm cu nepărtinire și cu hotărâre că oricine va îndrăzni să ridice mâna împotriva Romei va fi vinovat de matricid în fața lumii și a justiției eterne — a lui Dumnezeu!”

Firește, grijile Sfântului Părinte sunt mai vaste decât Roma și salvarea ei. Ele îmbrățișează lumea 'ntreagă și vizează încheerea acelei păci a dreptății, pentru care militează cu atâta ardoare dela începutul pontificatului său. Iar altă serie de preocupări, tot atât de vaste și creștinești, încununate însă de rezultate mai vizibile decât cele dintâi, se îndreaptă „spre glasurile care se ridică din toate părțile cerând ajutor. Trebuie să ajutăm pe toți, fără deosebire de naționalitate sau rasă, până când această lume frământată va găsi în cele din urmă pacea”.

Este firesc că și în această privință suferințele populației romane să fi pătruns mai direct în inima Sfântului Părinte, care este episcopul Romei. Mai ales că mizeria s'a abătut înspăimântătoare peste sfânta Cetate, unde s'au refugiat mulțimi mari și din alte centre năpăstuite ale Italiei. Numărul săracilor crește zilnic și „mulți dintre cei cari e

dădeau obolul lor, astăzi cerșesc la rândul lor. — Un tablou sguduitor, în câteva cuvinte. O prezentare plastică a mizeriei crescânde și, în același timp, a spiritului de sacrificiu creștinesc, care a făcut pe mulți să dea celor lipsiți până la ultima limită, ajungând înșiși cerșitori!

Pentru alinarea atâtor lipsuri și suferințe, Pius XII a făcut tot ce putea să încerce o inimă de Părinte. „Netemându-ne de nici un sacrificiu, nedescurajându-ne de nici un refuz, neimpresionându-ne de nici o violare a drepturilor noastre (care deci n'a lipsit nici ea! N. R.), noi n'am încetat nici odată să sprijinim, până la limita puterilor noastre, populația Romei și a zonelor încunjurătoare, procurându-i cel puțin strictul necesar“.

În această ordine de idei ni se destăinuiește un amănunt, deosebit de caracteristic deoparte pentru mărimea eforturilor caritative ale Vaticanului, de alta pentru răutatea inumană a vremilor. Sfântul Părinte a încercat să procure populației înfometate alimente prin vapoarele Vaticanului, a căror număr urma să fie sporit, dar până la data discursului n'a reușit să obțină consimțământul unuia dintre beligeranți. Refuzul acesta, opus unui drept elementar de care trebuie să se bucure Statul liber și neutru al Vaticanului, nu-și poate găsi nici o justificare. Chiar dacă aliații prevedeau cucerirea apropiată a Romei, atitudinea lor negativă față de sbuciumul caritativ al Vaticanului constituie un act pozitiv și dreptului internațional și dreptului nescris al umanității.

Trecând apoi la problema cea mare a păcii, Pius XII constată, că pe măsură ce ororile războiului cresc deodată cu continua desăvârșire a mijloacelor de distrugere, și în timp ce ne apropiem de evenimentele decisive ale războiului, se întesesc și discuțiile despre „noua ordine“ care va trebui stabilită. Regretabil este însă că în aceste discuțiuni „glasul moderației este încă amestecat cu cel al violenței“, care cere „victorie completă ori distrugere“. Este necesar ca toți bunii creștini să colaboreze la formarea unui suflet colectiv inspirat din comandamentele dreptății și iubirii creștine, singurele care pot rodi o pace adevărată și durabilă.

Cuvântarea din 2 Iunie a lui Pius XII va rămâne, atât prin împrejurările între care s'a rostit cât și prin cuprinsul lui, un sguduitor document al vremii. Două lumi, departe una de alta cât cerul de pământ, se conturează în liniile lui viguroase și sobre. Se pare că spiritul, cât a mai rămas în lume, s'a refugiat în Vatican, de unde luptă fără încetare împotriva asalturilor iadului, care a aprins în vălvătăile morții tot restul pământului. — Totuși, în ciuda disproporției aparente a puterilor, nu încapă îndoială că Spiritul va rămâne biruitor, și Pius XII va străluci în istorie ca salvator al ultimelor comori de creștinism și umanitate, care fac suportabilă viața omenească!

Eroul prof. Virgil Stoica

Așa trebuia să fie! Cel născut să ajungă erou, nu putea decât să-și încununeze destinul cu purpuriul sângelui, din care să rodească un viitor mai bun. E piatră ce trebuia pusă la temelie liniștii și a păcii noastre, a tuturor...

Blajul școlar nu putea rămâne departe de jertfa pe care Neamul o face pentru a-și salva ființa; în această grea încercare de războiu, Studenți teologi și profesori de ai săi au fost prezenți la Prut și Nistru, la Odesa, la Stalingrad, în Caucaz și Crimeea. Răniții săi n'au lipsit, și iată că nici suprema jertfă a vieții n'a precupețit-o. Prof. Virgil Stoica a străbătut întregul drum pe care au mers eroii acestui războiu, iar de aproape o lună își doarme somnul vșnic alături de alți camarazi, cu crucea la căpătâi.

Aici, acasă, el, dascăl vrednic de luminătorii ce l-au precedat în școala Blajului, s'a dovedit un om de caracter, ce nu cunoștea compromisuri. Timiditatea ce face pe mulți să uite culmile doririlor, sau dacă le au, să le ascundă cu lașitate, n'a fost cunoscută de cel ales să fie erou. El era revărsarea ce trece peste orice obstacol, dar care izvorește dintr'un suflet în care clocotea românismul unui Inocențiu Micu Clain (cu câtă venerație îl amintea mereu!) și iubirea față de școala și Biserica sa, pe care le dorea pe culmile cele mai înalte în mijlocul Neamului românesc.

Acolo, pe front, și-a scris impresiile, pentru ca dragii lui copii să le aibe îndemn „când vor fi mari și vor trăi într'o lume mai bună decât a noastră și într'o Țară românească mai frumoasă și mai temătoare de Dumnezeu, Cinste și Dreptate“. Pe drumurile lungi spre Caucaz, cu câtă nerăbdare aștepta să întâlnească oierii români, și cum visa o Românie mare, mare de tot; o Românie în care Neamul să-și potențeze tot mai mult „încrederea în forța-i creatoare“!

Tinerețea lui visa, dar visul lui era atât de nobil, ca și noblețea care este singura cheazășie a unui viitor mai fericit pentru Țara noastră. Acesta îi era dorul. Și mai avea un dor: dorul celor de acasă, cu care nu se mai întâlnea decât rar, în scurte concedii, și des, des de tot cu gândul și scrisorile, care fac bine să le citească pe îndelete ca să le pot sorbi cât mai bine conținutul“.

Om de credință, putea scrie cu tresărire de vizionar, acolo departe în Caucaz: „Crede în destinul Nației mele, în viitorul ei măreț! — Pentru realizarea acestui viitor nu s'încruștat tinerețea (avea doar 33 ani), și-a afirmat bărbăția (multele și valoroasele decorații arată) și întotdeauna împăcat cu sine era gata de jertfă, de orice jertfă.“

Dacă viața sa a fost cel dintâi suprem tribut pe care școala blăjană îl dă în acest războiu, e providențială întâmplarea: prin profesorul el, căpitanul post mortem Stoica Virgil, această școală a fost atât de bine reprezentată acolo departe în focul de arme și sânge de eroi.

La vestea morții lui, — alături de soția care-și frânge inima cu jertfă dureroasă și alături de micii orfani ce-i așteaptă zadarnic întoarcerea — Blajul și-a cernit inima cu doliul de recunoștință, care va ține mereu aprinsă amintirea eroului său.

E. P.

Roma a fost evacuată. Trupele germane după ce Roma a fost declarată oraș deschis, au părăsit, în 4 Iunie c., Cetatea Eternă. În aceeași după amiază, formațiuni de care blindate nordamerice au năvălit în oraș să ocupe podurile de peste Tibru, prilejind astfel crâncene lupte de stradă. Cari însă n'au durat mult.

FOIȚA „UNIRII“

Morala constructivă

În chip obișnuit și în teorie, după o tradiție veche și respectată dealungul secolelor, acordăm moralei, într'un consens general, primatul forței sufletești de care depinde uneori în viață fericirea omului, bună sa reputație; ea e o putere lăuntrică mai de preț pentru neamuri și țări decât țaria brațelor, decât mulțimea armelor.

Mai mult decât orice învățătură desprinsă din savante tomuri de condiție și înțelepciune omenească, o conștiință morală în care valorile spirituale se bucură de prețuirea și cultul meritat, constituie un sever și suficient îndreptar de viață, în stare să indice în cele mai grele momente, salutara orientare spre un ideal de echilibru, de demnitate și de desăvârșire creștină..

Învățătura moralei într'adevăr este o putere care creiază: în viața omului climatul psihic, adevărata distincție strâns legată de caracterul său; în viața popoarelor, așa cum mărturie limpede avem în istoria universală, morala e o condiție a epocilor de strălucire,

de strălucită creație culturală, valabilă peste timp, fiindcă a atins culmi de frumuseți clasice, așa cum ne-o demonstrează din antichitate încă umanismul greco-latin.

O putere care creiază: virtuțile omului, își află rezervor în conștiința luminată de spiritul moralei, iar eroismul în luptă se afirmă cu o egală destoinicie atunci când principiile etice capătă pentru om un sens viu și imprimă conduitei sale noblețea acțiunilor mari.

Mai ales la răspântii de istorie, morala stă cumpănă dreaptă între excesele forțelor ce stau în luptă duse de pornire și întesite de patimi și între teama, desorientarea și neastâmpărul cu care ochii tuturor privesc spre un răsărit nou, spre o nouă ordine și înțelegere între tabere.

Spiritul moralei singur poate concilia durabil, în creștineasca regăsire a iubirii dintre oameni, gândurile învrăjmășite și pustiite de ură și răzbunare; în această forță sufletească se înfing adânc temeliiile de viață nouă pentru alte vremuri de prosperitate și de cuceriri culturale —; morala pe cum e legată de firea oamenilor, pe atât ea veghează asupra destinului popoarelor. — Se vorbește așa de mult de un „moral“ al societății, al unei comunități în acțiune, fără să ne dăm bine seama că orice virtute crește dintr'o solidă convingere lăuntrică, și orice

manifestare grandioasă a sufletului, e o caldă pledoarie pentru morala conștiinței, care dă impuls și coordonează eforturile spre o ridicare hotărâtă, dincolo de hotarele unei simple și comode împăcări cu un destin, oricât de ingrat ar fi el.

Pentru vremuri de încercare când, mai mult ca altă dată, nutrim nădejdi de îndreptare, de biruință, în cultul și în practica învățaturii morale vom găsi adevărata terapeutică a sufletelor încercate de temeri și îndoeli. — Salvarea stă nu în compromis și renunțare, ci în lupta pentru intronarea adevărată a creștine, în pilda de puritate a vieții, în triumful care asigură o reînnoire a conștiinței religioase. Reabilitarea omului trebuie să porceadă dintr'o „operă de sanctificare a profanului și a temporalului“, cum scrie filosoful creștin contemporan Jacques Maritain (în „Le crépuscule de la civilisation“ pg. 7), adăugând că aceasta înseamnă descoperirea unui sens mai profund și mai real al demnității persoanei umane, grație căruia omul s'ar regăsi pe sine în Dumnezeu regăsit și ar îndrepta opera socială spre un ideal eroic de iubire frățească, concepută și ea nu ca o reînnoire spontană a sentimentului spre un știu ce stare primitivă iluzorie, ci ca o grea și dureroasă cucerire a spiritului, o operă de merit și de virtute“.

Nu e cu puțință această cucerire a spir...

Chemare sfântă

Datoria mamei de a trezi aspirația religioasă a copilului

Am stabilit în articolele precedente — „Unirea” din 18 Sept. 1943 și 29 Ian. 1944 — că educația religioasă a copilului trebuie să înceapă în familie și se poate face numai cu concursul familiei și în deosebi al mamei. De aceea nu vom putea ferici în deajuns neamul care are familii creștine practice și mame conștiente de chemarea lor înaltă. În articolul de față voi arăta în practică ce poate face — ce trebuie să facă — mama creștină, fără cea mai mică intenție de a exclude dela această datorie pe tata și nici chiar pe ceilalți membri ai familiei.

Intâia datorie a mamei este de a trezi în copil înclinația religioasă înăscută, simțul pentru religie, ideea divinului. Dar în epoca primei copilării educația religioasă se poate reduce la educația rugăciunii, pentru deprinderea ei. De aceea trezirea înclinației religioase la această vârstă, se confundă cu educația rugăciunii. Deci, mama va face copilului, mai întâiu, această educație a rugăciunii, prin care va duce la trezirea înclinației spre religie a copilului.

I

Când simțurile lui abia se deschid pentru lucrurile exterioare, și activitatea i se manifestă numai prin strigăte, plâns, răsete, mișcări fără ritm, se remarcă în copil tendința de a se pune în relație cu universul sensibil inconjurător. Indată după aceasta, apoi, apare în el înclinația spre o altă lume pe care el o chiamă, — și cine ar putea face crima de a i-o refuza? — spre lumea divinului, a religiei. Mama va avea rolul să înfățișeze înaintea lui această lume, zi și noapte, cu multă răbdare, în preajma leagămului unde doarme scumpul ei micuț. A-l lipsi de acest ajutor e a-l lăsa să parcurgă singur toate stadiile pe care le-a parcurs omenirea, în decursul timpurilor, în căutarea religiei adevărate.

Mama reprezintă pentru copilul ei glasul lui Dumnezeu care-i va revela credința, nu dela început o doctrină determinată, ci un

ansamblu de raporturi intime filiale cu invizibilul, cu Dumnezeu, o încredere mai mult decât o credință, o formă de viață, spre care el tinde cu puterile firești ajutate de grația supranaturală divină primită în sf. botez.

1. Prima instrucție va fi ceva de tot simplu. Mama, cu aierul cel mai serios, autoritar și supranatural, după cum am arătat în ultimul articol, va învăța pe copil gesturile care însoțesc din afară rugăciunea. Se va folosi de diferite ocazii — nimeni nu le va găsi așa de bine ca mama — spre ex. când se face rugăciunea în familie: la masă, dimineața și seara, participând la serviciile divine, trecând pe lângă o cruce, biserică ș. a. m. d.

El va învăța să-și împreune mânuțele pentru rugăciune, să-și îndoiască genunchii, să-și plece ochii sau să fixeze cu ei o icoană, un crucifix, îl va învăța să-și însemneze cu degetele împreunate fruntea, pieptul și umerii, pentru a face semnul sf. cruci. Gesturile acestea ale trupului, care sunt așa de folosite și celor maturi pentru sporirea evlaviei, pentru copii deși inconștiente acum, vor fi nespuse de folosite când vor trece din epoca vieții pur fizice.

2. Când copilul va putea să vorbească, vor veni și buzele în ajutorul trupului. Mama va alege cu multă grijă cele dintâi formule de rugăciune. Ceva foarte scurt și foarte simplu. De ex. „Isuse ajută să mă fac mare și cuminte!” — „Isuse binecuvintează pe tata, pe mama și pe toți ai mei!” — „Isuse fă inima mea asemănătoare cu a ta!”. Cu această ocazie e bine să se explice copilului că pentru Dumnezeu și pentru mama inima este iubirea. Formulele trebuie să fie alese așa ca, sub cuvintele lor, copilul să întrevadă ceva din frumusețea, înțelepciunea, blândețea, închise în inima divinului Stăpân. Cu multă înțelepciune mama va trece, apoi, la rugăciunile cele mai principale ale Bisericii: Tatăl nostru, Născătoarea, Ingerelul ș. a., pe care copiii cu multă râvnă le vor rosti alături de tata, mama și frații mai mari.

3. În legătură cu acestea mama va putea și să povestească copilului ceva din Biblie, în special ce poate să ilustreze prin icoane. Cu cât interes va privi copilul icoanele! Să-l

punem să contempleze pe Isus, pe Maria, să-i iubească, să le suradă. Dar — în trecut fie zis — ce să spunem despre acel mare bătrân cu barbă albă, cu aierul maiestuos, ținând în mână un gol, e o imagine suficientă a Tatălui din cer? De sigur că nu. Tatăl din cer n'are trăsături omenești, însă arătându-i copilului că privirea divină, pătrunzătoare și blândă, se fixează în adâncul ochisorilor lui, ușor vei ajunge să-l convingi că Dumnezeu îl vede totdeauna și oriunde. Fiecare își închipue pe Dumnezeu cum poate, cât mai puțin rău poate el. Trebuie să constatăm însă că, — poate să fie aceasta un dar al naturii lui nevinovate, ori o grație a botezului —, copilul n'are nici o greutate în a distinge lumea nevăzută dincolo de vălul lucrurilor văzute. Ne va surpinde poate uneori, văzând pe copii cum vorbesc cu micul Isus, cu Sf. Fecioară, despre secretele, despre grijile lor, despre dorința de a-i vedea, așa cum își văd frații și surorile. Vom rămânea uneori chiar rușinați, văzând cum dramatizează ei, cum trăiesc, se emoționează, de unele misterii creștine, ca peștera, crucea, pe când noi așa de uituci, de glaciali, de indiferenți, târzii la rugăciunile de dimineața și obosiți și pierduți la cele de seara...

Și când ne gândim cât de mult atârână de părinți, de mama în special, ca micuțul lor să rămână totdeauna în această stare de suflet!... Cum? Căutând a interesa tot mai mult viața lui personală și familiară pentru religie, instruindu-l din ce în ce mai adânc.

(Va urma)

Prof. Ioan Popa

Mărunțișuri

— Teologia din Blaj. În „Unirea”, întemeiată și susținută de profesorii dela Teologia din Blaj, au apărut în doi numeri amintirile Preacucernicului protopop Căpâlnean, despre unul dintre distinșii noștri preoți, despre pâr. Ștefan Roșianu. Simțemintele de pietate și de recunoștință sunt între cele mai frumoase și mai nobile simțeminte. Aceasta a spus-o și Exc. Sa episcopul Pacha din Timișoara în discursul său — rostit românește

ritului fără să ne sprijinim fapta și lupta pe convingeri vii lăuntrice; entuziasmul inimii pentru a apăra o cauză va găsi în convingerea morală cel mai eficace instrument de acțiune. — În viața practică, așa cum o știau încă înțelepții antici, morala este o forță eminentă dinamică, în veșnică acțiune; o adevărata „vis vitalis”, cum scrie undeva Seneca, filosoful latin. — Contra celor greșiți, această „putere dătătoare de viață” luptă cu aprigă împotrivire, arătând tuturor drumul drept care duce spre un înalt ideal de viață demnă; pentru indiferenți ea e o mustrare severă, pentru că atâtea energii prețioase rămân latente, fără a căpăta un sens precis, fără a colabora într-o angrenare alături de eforturile celor mulți, luptători ai unui crez de viață nouă. — Morala nu este un domeniu al contemplației pure, nici nu oferă prea multe teme pentru speculația abstractă a gânditorilor făuritori de sisteme filosofice. — „Vis vitalis”, morala, este un program de viață conformă cu principiile unei învățături care vrea și tinde spre desăvârșirea omului, spre ridicarea spirituală a societății. De aceea i-am zis „constructivă”; căci în actuala sdruncinare a conștiințelor, în deslănțuirea oarbă a forțelor primare din om, moralei îi revine fără îndoială misiunea de a reabilita pe om, redându-i strălucirea de aur a unei inimi purificate în aspre încercări, punând sub ochii

mulțimii îndreptare de viață în iubire și practică a pietății — amintindu-i de canoanele sacre ale înțelepciunii chemată să apere adevăratele virtuți creștine. — Morala constructivă redresează întâi spiritul, pentru a regăsi sensul unei lupte ce duce spre desăvârșire; ea promovează aspirațiile idealiste și dăruiește rațiunii prerogativele unei puteri psihice ordonate, în armonie cu spiritul de dreaptă colaborare a tuturor oamenilor de bine, uniți în gândul lor de a introna în inimi domnia adevărului și a binelui. De aceea principiile moralei se aplică întocmai ca un indemn constant și grăitor activității de fiecare zi: „sancte teneamur”, să trăim în sfințenie, este consemnul pentru adevărata biruință a omului, a creștinului...

După o epocă de aprigă războire, atunci când energiile materiale vor fi secate, omenirea se va reîntoarce spre bunurile sufletești, ca să regăsească o așteptată împăcare, o necesară consolare în crezuri mai drepte, mai legate de avântul nescăzut spre fericire. Vor fi multe răni de vindecate, multe inimi însănăgurate de ocrotit, multe ruini pe care o lume nouă va trebui să așeze temelii de viață nouă.

Pentru aceasta eforturile trebuie susținute cu hotărîre, intențiile purificate în lumina vie a înțelepciunii creștine, fapta de împlinire condusă după îndreptare valabile pentru toate

conștiințele înfrățite în opera de refacere a valorilor pierdute, mistuite în focul îndelungatei lupte.

Morala va fi cel mai prețios bun sufletec prin care spiritul își va relua misiunea de a conduce pe om și pe popoare spre adevărata împăcare sub semnul unei biruințe; ea va apropia mai mult cerul de pământul acesta răscolit de toate furtunile învrăjbirii. Vom recunoaște atunci că avea dreptate să scrie Keyserling în cartea sa „Meditations Sud-Americaines”: „Spiritul creiază neîncetat lumea”. Și morala, cu adevărat ziditoare de nouă rânduială printre oameni, ne vorbește acum despre splendorile spiritului care înalță pe om spre sfințenie, apropie pe cel creat de Creatorul său, eliberează pe cel încâtușat în condiție umană și terestră, punându-i sub ochi adevărate comori de frumusețe și fericire ale împărăției fără sfârșit și margini.

Viața care se orientează după principiile moralei, luptă efectiv pentru intronarea spiritului, pentru supremația înțelepciunii creștine; ea singură apără demnitatea omului, dă strălucire idealului său de desăvârșire și-i susține cu o putere nesdruncinată eforturile spre o lume mai bună...

Gh. Bulgăr

— la înmormântarea fostului vicar și canonic onorar Gh. Muntean, fost elev și apoi profesor la Teologia romano-catolică din Timișoara. Exprimarea acestor simțăminte îl cinstește și pe cel vizat și pe celce le exprimă. S'au strecurat însă în amintirile pomenite unele lucruri supărătoare, dintre cari pe unele le-a amintit fratele C. Andrea. Rog pe simpaticul scriitor al amintirilor să nu se supere, dacă mă ocup și eu puțin cu ele, de dragul adevărului.

Din acele amintiri s'ar părea, că înainte de 1904 nu a fost prea multă viață în Teologia din Blaj, înțelegând prin „viață” aceea ce a înțeles Celce a zis: „ca viață să aibă și mai multă să aibă”. Aceasta am înțeles-o sub cuvântul „viață” și când am scris în un articol anterior, pomenind chiar despre păr. Roșianu. Teologia din Blaj a fost și e un titlu de glorie al Bisericii unite. În șematismele de mai înainte figurează sub numele de „facultate”, și așa era recunoscută de Teologiile catolice din Apus. În aceasta Teologie au ținut lecțiuni savante profesori ca Timoteiu Cipariu, Dr. Ioan Rațiu, Simeon Micu, Dr. Alexandru Grama, Dr. Augustin Bunea, Dr. Vasile Hossu, Dr. Victor Smigelschi, Dr. Izidor Marcu, Dr. Vasile Suci, toți aceștia în același timp distinși scriitori bisericesti. În aceasta Teologie și-au făcut studiile și educația preoțească Mitropolitul Ștăruțiu, canonicii Cipariu, Moldovănuț, Grama, Rusu, Marcu, Roșianu și o mulțime de protopopi și preoți, cari au făcut cinste Bisericii și Neamului ca Gh. Simu dela Dumbrăveni, Hațegan dela Coșocna, Pop dela Morlaca, Hodârnu dela Brașov, Câmpian dela Târgu-Murăș, Domșa dela Blaj, Oprișiu dela Făgăraș; dar cine ar putea înșira seria lungă de preoți buni, slujitori devotați ai Bisericii și Neamului, cari și-au făcut educația în Teologia din Blaj înainte de 1904? Să nu uităm că marea adunare dela 3/15 Maiu 1848 a fost pusă la cale și organizată de profesorii și clericii din Blaj! Și — repet — chiar și păr. Roșianu aici și-a făcut studiile și și-a desăvârșit educația preoțească, cari au dat roade așa de îmbelșugate.

— „Teologii” din Blaj. Înainte de 1904 cu ce se vor fi ocupat „teologii” din Blaj? Ei nu prea știau să se roage, nu meditau, nu știau ce-i lectura pie, nu-și examinau conștiința, nu discutau problemele mari religioase, morale, naționale, economice, cari erau la ordinea zilei? Din amintirile pomenite s'ar părea, că numai dela 1904 încoace au avut astfel de preocupări clericii din Blaj. Realitatea însă a fost alta. Clericii din Blaj au tradus acele admirabile „Epistole către un preot tinăr”, acele zguduitoare meditații cu titlu „Pregătire la moarte”, emoționanta „Tragedie a Calvarului” și interesantul „Duh muscălesc”. Toate acestea arată, că pe acești clerici îi preocupau problemele pastorale, că ei știau ce-i meditația și au pus cărți însemnate în mâinile preoților și ale intelectualilor noștri. În ședințele festive și particulare ale Societății de lectură s'au ocupat cu Secta Pocăiților, cu Socialismul, atunci când abia începuse să se facă propagandă sectară și socialistă între Români, s'au cetit admirabile meditații despre sf. Euharistie, studii istorice, folclorice ș. a. Dacă răsfoiește cineva colecția revistei intime a Societății, va constata cu bucurie, că clericii Blajului și înainte de 1904 erau conștii de chemarea lor viitoare. Și dintre aceștia a ieșit — o repet — și păr. Roșianu, care a știut să cultive așa de frumos conștiința clericilor incredințați grijii lui.

— Cum stăm cu slujbele? Înainte cu 13 ani a apărut ediția cea nouă a Liturgierului,

care s'a impus fiecărei biserici din Mitropolia noastră. S'a accentuat atunci, că ținta e să se unifice întru toate și în toate bisericile din Mitropolia noastră celebrarea sfintei Liturgii, a Utreniei și a Vecerniei. Ajuns-am la acest rezultat? În u' timii șapte ani am slujit în diferite biserici — dela orașe — cu preoți din toate eparhiile și am văzut atâtea și atâtea deosebiri. Pentru ce suntem oare așa de nepăsători și neînțelegători? Nu au toate teologiile noastre același Liturgier și același Tipic bisericesc oficial, din același an 1931? Nu au toate profesori de rit și tipic? Las' că ar fi de dorit, ca acești profesori și când slujesc ei în văzul clericilor, să slujască așa, cum spun la lecții, nu după alt tipic.

Deocamdată semnez ceva ce am văzut la preoți din două eparhii: La intratul mic dela sf. Liturgie, luând s. Evanghelie și încunjurând pristolul se închină către pristol în toate părțile rostind Sfinte Dumnezeule — Sfinte Tare — Sfinte Fără de moarte și apoi se închină la masa de proscomodie cu Indură-te spre noi, după care ies pe ușa diaconască. Pe ce se întemeiază acest obicei, nu știu, că în Liturgier nu-i pusă numai rugăciunea intratului mic.

— *Cruciada contra bolșevismului.* Așa numesc unii războiul nostru contra Rușilor. O mare greșală. Il putem numi *războiul sfânt* într'un anumit înțeles, pentru că luptăm pe bună dreptate, pentru pământul strămoșesc și pentru frații noștri de sânge. Bolșevismul e o formă de guverământ, pe care și-a ales-o poporul rus, sau dacă vreți, s'a dat poporului rus. Dar cu aceasta formă de guverământ noi am avut legături diplomatice, cum am avut și cu alte forme de guverământ, regate, republici democratice, state totalitare și dictatoriale. Forma de guverământ e o afacere internă a fiecărui stat și noi nu ne-am amestecat în afacerile interne ale nici unui stat și nu putem tolera, ca alte state să se amestece în afacerile interne ale noastre. Așadar nu am dus cruciadă împotriva bolșevismului, ci am purtat un războiu pentru drepturile la viață ale poporului nostru și pentru recăștigarea pământului strămoșesc răpit.

Octavian Popa

Știri mărunte

Dela Turda. De Sfintele Rusalii (4-5 Iunie) în cadrele Agrului s'au ținut conferințe religioase la Turda-Veche unde păstorește păr. Dr. Coriolan Sabău. La toate cele 6 cuvântări pe cari le-a rostit păr. Dr. Alexandru Todea, a luat parte lume multă și aleasă.

Lucruri bune. Credincioșii noștri din Spini au fost duios impresionati de prima cuminecare a copiilor lor Duminecă 28 Mai. Cuminecarea a făcut-o Păr. Dr. Simion Crișanu dela Blaj. Cu ei s'au cuminecat și părinții, pentru pacea lumii. — Elevii și elevele dela școlile secundare din Teiuș, în număr de 100, organizați în Reuniunea Mariană, sub conducerea Păr. Traian Ștefu, au avut exerciții spirituale din 28-31 Mai. Le-a predicat Păr. Dr. Simeon I. Crișanu, dela Blaj. S'au încheiat cu o ședință mariană festivă foarte reușită.

Pelerinajul dela Cărbunar. În 5 Iunie, a doua zi de Rusalii, a avut loc pelerinajul la Maica Săracilor dela Cărbunar. La ora 9 s'a săvârșit Liturgia de către Înalt P. Sa Episcop Dr. Valeriu Traian Frențiu, încunjurat de un săbor de preoți, fiind de față cinci până la șase sute credincioși din Blaj și jur. dintre cari mai mult de jumătate s'au cuminecat. Cu acest prilej Înalt Preasfinția Sa a ținut o cuvântare de învățătură și mângâiere. La sfârșitul slintei Liturghii, a fost purtat Isus Euharisticul în jurul bisericeții. Atât în timpul Sfintei Liturgii, cât și în timpul procesiunii a cântat, cu multă evlavie și măestrie, Corul Catedralei din Blaj, condus de

păr. prof. Celestin Cherebețiu. După masă s'a recitat sfântul Rozar, și la ora 3 s'a cântat Paraclisul, în decursul căruia a vorbit Cuv. Sa P. B. Ștefan, călugăr asumpționist — rectorul micului seminar din Beiuș, — despre Maica Săracilor, alinătoarea suferințelor. După Paraclis s'a făcut consfințirea la Inima Neprihănită a Preacuratei, apoi s'a purtat în procesiune icoana Maicii Domnului și la urmă s'a rugat toată lumea în genunchi — cu brațele ridicate, în semn de pocăință, — pentru: Biserica Țara noastră, răniți, ocrotirea de nenorocirile războiului, etc. Era un spectacol nespuse de duios de a vedea pe numeroșii copilași nevinovați cu brațele întinse spre Maica Domnului. — Am plecat dela Cărbunar cu încredere în suflet și cu convingerea că Preacurata ne va ocroti. — (Un pelerin).

Examen de licență în teologie. Luni, 7 Iunie a. c., la Academia de Teologie din Blaj s'a ținut examenul de licență, în fața unei comisii de profesori dela Academie, sub președinția l. P. S. Sale Dr. Valeriu Traian Frențiu. Au reușit toți candidații prezențați. Tezele susținute au tratat despre: „Dovedirea purcederii Spiritului Sfânt și dela Fiul din cărțile rituale ortodoxe și din Sf. Părinți de dinainte de schismă” (Pr. Ioan Crețu); „Situația Românilor din Ardeal înainte de 1700” (Pr. Nic. Cristea); „Doctrina socială a lui Hristos în Cuvântarea de pe munte” (Pr. Gh. Radu); Antecedentele Unirii, Sf. Unire și urmările ei binefăcătoare pentru neamul românesc” (Dem. Tâmaș); „Formarea Statului Pontifical și importanța lui pentru Biserica” (Nic. Tehan).

Locale. Mâne, de Dumineca tuturor sfinților, va predica în catedrală păr. Dr. Ioan Cristea, directorul Cancelariei Mitropolitane.

Invazia a început. În zorii zilei de Marți s'a trecut dela războiul nervilor pe tema invaziei, la războiul armelor. Aliații au debarcat pe coastele Normandiei. Peste patru mii de vapoare și mult peste zece mii de avioane au vărsat pe uscat trupe și arme. Se dau lupte crâncene la gurile râului Orne, apoi la Le Havre, la Cherbourg, la Bailleux, la Caenne. — Urgia acestui războiu înfricoșat e la culme.

Liseux bombardat. Celebrul loc de pelerinaj Liseux, unde se află rămășițele pământești ale Sf. Tereza cea Mică, a fost bombardat și el. A fost grav avariata și bazilica Sf. Teresa, consacrată la vremea sa de actualul Sf. Părinte, pe atunci Eugeniu Card. Pacelli.

Prestarea muncii obligatorii individuale. Gazetele de ieri aduc textul *Decretului-Lege* publicat în *Monitorul Oficial* cu privire la reglementarea procedurii de chemare la prestarea muncii obligatorii individuale și obștești. Art. 1 precizează: „Locuitorii Țării de ambele sexe, între 16 și 57 ani care nu au nici o activitate de muncă efectivă, pot fi chemați a presta serviciul de muncă individuală intelectuală sau manuală, prevăzută de Legea nr. 425 din 15 Mai 1941, potrivit pregătirii și stării fiecărui. . . Art. 3: „Nerespectarea îndatoririlor de a presta serviciul muncii individuale, prin neprezentarea la locul indicat de ordinul de chemare individuală, se pedepsește cu închisoare corecțională dela 6 luni la un an. — Funcționarii publici care primind ordinul de chemare la muncă nu-l vor executa, vor fi pedepsiți disciplinar cu oricare din pedepsele prevăzute de Codul Funcționarilor Publici sau legile lor speciale, inclusiv destituirea pentru refuzul de serviciu datorit”.

Regele Italiei a abdicat. Se vorbea de mai demult de-o abdicare a lui Victor Emanuel, regele Italiei. Acum știrea — după cum scriu gazetele — e fapt împlinit: Regele Italiei a abdicat în favorul fiului său Umberto, care, deocamdată, e guvernator al Romei.

† **Preuteasa Rozica Manoilă, învățătoare pensionară, soția Păr. protop. on. Gregoriu Manoilă,** a trecut la vecinicie, după destul de lungă și grea suferință purtată cu creștinească resemnare, prevăzută cu sfintele Taine — la 20 Maiu ora 1; înmormântată în cimitirul din Ocnele Mari. — Odihnească în pace!

Citiți și răspândiți

„UNIREA”